

Міністерство освіти і науки України
Національний Технічний Університет України
Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського
Навчально-науковий інститут атомної та теплової енергетики
Кафедра цифрових технологій в енергетиці

Лабораторна робота №1
з дисципліни «Чисельні методи»
Тема «Розв’язання систем лінійних алгебраїчних рівнянь
(СЛАР) прямими методами»
Варіант №22

Студента 2-го курсу НН ІАТЕ гр. ТР-12

Ковальова Олександра

Перевірила: к.т.н., доц. Залевська О. В.

Мета роботи. Розробити програмну реалізацію методу Гауса, перевірити результат за допомогою вектора нев'язки.

Теоретична частина. Будемо розглядати систему

$$Ax = b, \quad (1)$$

де $A(n \times n)$ – матриця системи, b - вектор правої частини, x - вектор розв'язку.

Метод Гауса.

Метод складається з двох етапів:

- 1) прямого ходу методу (приведення системи (1) до еквівалентної системи з трикутною матрицею);
- 2) зворотного ходу (визначення невідомого вектору x).

Існує декілька варіантів методу Гауса.

Схема з вибором головного елемента полягає у наступному:

Прямий хід.

1.1) Відшукати $a_{\text{main}} = |a_{ij}|, i, j = 1 \dots n$. Нехай $a_{\text{main}} = a_{pq}$. Рядок p називається головним.

1.2) Обчислити множники $m_i = \frac{a_{iq}}{a_{pq}}, i \neq p$.

1.3) З кожного i -го неголовного рядка віднімаємо покомпонентно головний рядок, який помножено на m_i :

$$a_{ij} := a_{ij} - m_i a_{pj}, i \neq p, j = 1..n,$$

для вектора правої частини:

$$b_i := b_i - m_i b_p.$$

В результаті отримуємо матрицю, де всі елементи стовпця q , крім a_{pq} , дорівнюють нулю. Відкидаючи стовпець q та головний рядок p , і відповідний елемент b_p , отримуємо систему з матрицею $A_1((n-1) \times (n-1))$. Якщо $n-1 > 1$, покладаємо $n := n-1$, і переходимо до п.1.1, інакше переходимо до п.2.

Примітка: Елементи головного рядка та відповідного елементу b_p потрібно зберігати у окремому масиві, оскільки вони знадобляться в п.2).

Зворотний хід.

2.1) Складаємо систему, еквівалентну вихідній, що складається з головних рядків, які отримувались у п.1. Права частина складається з відповідних елементів b_p . Отримана система має трикутну матрицю. Знаходимо послідовно значення елементів x_i .

Метод квадратного кореня.

Метод використовується для розв'язання СЛАР виду (1), у яких матриця A є симетричною, тобто

$$a_{ij} = a_{ji} \quad \forall i, j$$

Метод полягає у наступному:

1) Прямий хід: факторизація $A = T'T$, де

$$T = \begin{pmatrix} t_{11} & t_{12} & \dots & t_{1n} \\ 0 & t_{22} & \dots & t_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ 0 & 0 & \dots & t_{nn} \end{pmatrix}, \quad T' = \begin{pmatrix} t_{11} & 0 & \dots & 0 \\ t_{12} & t_{22} & \dots & 0 \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ t_{1n} & t_{2n} & \dots & t_{nn} \end{pmatrix}$$

1.1) Знаходимо елементи t_{ij} матриць-множників.

$$t_{11} = \sqrt{a_{11}}, \quad t_{1j} = \frac{a_{1j}}{t_{11}} \quad (j > 1),$$

$$t_{ii} = \sqrt{a_{ii} - \sum_{k=1}^{i-1} t_{ki}^2} \quad (1 < i \leq n),$$

$$t_{ij} = \frac{a_{ij} - \sum_{k=1}^{i-1} t_{ki} t_{kj}}{t_{ii}} \quad (i < j),$$

$$t_{ij} = 0 \quad (i > j)$$

1.2) Формуємо замість вихідної системи дві наступні системи:
 $T'y = b, \quad T'x = y.$

2) Зворотний хід.

2.1) Послідовно знаходимо:

$$y_1 = \frac{b_1}{t_{11}}, \quad y_i = \frac{b_i - \sum_{k=1}^{i-1} t_{ki} y_k}{t_{ii}} \quad (i > 1)$$

$$x_n = \frac{y_n}{t_{nn}}, \quad x_i = \frac{y_i - \sum_{k=i+1}^n t_{ik} x_k}{t_{ii}} \quad (i < n).$$

Завдання. Розв'язати систему рівнянь з кількістю значущих цифр $m = 6$. Розв'язок повинен йти через побічну діагональ.

Вивести всі проміжні результати (матриці A , що отримані в ході прямого ходу методу Гауса, матрицю зворотного ходу методу Гауса), та розв'язок системи.

Навести результат перевірки: вектор нев'язки $r = b - Ax$, де x - отриманий розв'язок. Розв'язати задану систему рівнянь за допомогою програмного забезпечення Mathcad.

Порівняти корені рівнянь, отримані у Mathcad, із власними результатами за допомогою методу середньоквадратичної похибки:

$$\delta = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{k=1}^n (x_k - x_{mk})^2}$$

Хід роботи

Індивідуальне завдання:

22- 25	$\begin{pmatrix} 5,18 + \alpha & 1,12 & 0,95 & 1,32 & 0,83 \\ 1,12 & 4,28 - \alpha & 2,12 & 0,57 & 0,91 \\ 0,95 & 2,12 & 6,13 + \alpha & 1,29 & 1,57 \\ 1,32 & 0,57 & 1,29 & 4,57 - \alpha & 1,25 \\ 0,83 & 0,91 & 1,57 & 1,25 & 5,21 + \alpha \end{pmatrix}$ $\alpha = 0,25k, k = \text{№вар} - 25 $	$\begin{pmatrix} 6,19 + \beta \\ 3,21 \\ 4,28 - \beta \\ 6,25 \\ 4,95 + \beta \end{pmatrix}$ $\beta = 0,35k, k = \text{№вар} - 21$

Для розробки програми використовуватимемо мову програмування C# та середовище розробки JetBrains Rider.

В головному класі програми вкажемо початкові дані.

```
const int var = 22;

var a:decimal = 0.25m * Math.Abs(var - 25);
var b:decimal = 0.35m * (var - 21);

decimal[][] A =
{
    new decimal[] { 5.18m + a, 1.12m, 0.95m, 1.32m, 0.83m },
    new decimal[] { 1.12m, 4.28m - a, 2.12m, 0.57m, 0.91m },
    new decimal[] { 0.95m, 2.12m, 6.13m + a, 1.29m, 1.57m },
    new decimal[] { 1.32m, 0.57m, 1.29m, 4.57m - a, 1.25m },
    new decimal[] { 0.83m, 0.91m, 1.57m, 1.25m, 5.21m + a }
};

decimal[] B = { 6.19m + b, 3.21m, 4.28m - b, 6.25m, 4.95m + b };
```

Метод Гауса починається з прямого ходу. Прямий хід методу Гауса реалізований в класі ForwardElimination. В ньому наявний лише один метод, який називається Start. Алгоритм такий: спочатку створюємо масив, в якому будемо зберігати позиції відповідей. Вони будуть змінюватись при зміні положення стовбців. Після цього входимо в цикл, який проходиться по всім рядкам. Одночасно змінна циклу є і обмежувачем – алгоритм рухається рекурсивно в сторону зменшення матриці.

Так як діагональ побічна, то матриця буде звужуватись на один рядок зверху та один стовбець збоку (не враховуючи вектор відповідей).

Як приклад, візьмемо таку систему.

$$\begin{cases} x_1 + x_2 - x_3 = 0 \\ 2x_1 + x_2 + 2x_3 = 10 \\ x_1 - 3x_2 + x_3 = -2 \end{cases}$$

Запишемо розширену матрицю системи.

$$\left(\begin{array}{ccc|c} 1 & 1 & -1 & 0 \\ 2 & 1 & 2 & 10 \\ 1 & -3 & 1 & -2 \end{array} \right)$$

Знаходимо максимум матриці – це елемент під індексом 2-2. Міняємо перший та другий рядок місцями.

$$\left(\begin{array}{ccc|c} 2 & 1 & 2 & 10 \\ 1 & 1 & -1 & 0 \\ 1 & -3 & 1 & -2 \end{array} \right)$$

На цьому моменті потрібно найбільший елемент поточного рядку перемістити в кінець діапазону, який переглядається.

$$\left(\begin{array}{ccc|c} 2 & 1 & 2 & 10 \\ \hline 1 & 1 & -1 & 0 \\ \hline 1 & -3 & 1 & -2 \end{array} \right)$$

Червоними лініями виділені діапазони. Так як знаходимось в першому, то максимальний елемент повинен переміститись в комірку 1-3. Але там і так знаходиться двійка, тому ніяких маніпуляцій робити не потрібно.

На місці максимального елементу треба отримати одиницю. Для цього ділимо весь рядок на це число (у нашому випадку це 2):

$$\left(\begin{array}{ccc|c} \underline{1} & \underline{0,5} & \underline{1} & \underline{5} \\ 1 & 1 & -1 & 0 \\ 1 & -3 & 1 & -2 \end{array} \right)$$

Після цього, під правою одиницею потрібно отримати нулі. Для цього циклічно проходимося по рядкам та віднімаємо від всіх елементів рядка їх правий елемент * на цей же елемент у першому рядку. Наприклад, другий рядок. З елементом 2-1 потрібно провести такі маніпуляції: взяти елемент з першого рядку (1-1) який дорівнює 1, помножити на крайній елемент рядку з поточного діапазону (2-3, дорівнює -1). Результат дорівнює -1. Це число потрібно відняти від елемента, який оброблюємо (2-1). Тобто, отримуємо: $1 - (1 * -1) = 2$.

Формулу можна зрозуміти зі схеми:

$$\begin{array}{c}
 \begin{array}{cccc}
 1 - 1 \cdot (-1) = 2 & 1 - 0,5 \cdot (-1) = 1,5 & -1 - 1 \cdot (-1) = 0 & 0 - 5 \cdot (-1) = 5
 \end{array} \\
 \left[\begin{array}{ccc|c}
 1 & 0,5 & 1 & 5 \\
 1 & 1 & -1 & 0 \\
 1 & -3 & 1 & -2
 \end{array} \right]
 \end{array}$$

$$\left[\begin{array}{ccc|c}
 1 & 0,5 & 1 & 5 \\
 2 & 1,5 & 0 & 5 \\
 1 & -3 & 1 & -2
 \end{array} \right]$$

Як можемо побачити, під одиницею утворився 0. Такі ж дії проводимо і над 3 рядком:

$$\left[\begin{array}{ccc|c}
 1 & 0,5 & 1 & 5 \\
 2 & 1,5 & 0 & 5 \\
 0 & -3,5 & 0 & -7
 \end{array} \right]$$

Отримуємо в третьому стовбці нулі. Звужуємо діапазон:

$$\left[\begin{array}{ccc|c}
 1 & 0,5 & 1 & 5 \\
 2 & 1,5 & 0 & 5 \\
 0 & -3,5 & 0 & -7
 \end{array} \right]$$

Максимальним в матриці є елемент 2-1, тобто 2. Рядки місцями змінювати не потрібно. Але потрібно змінювати рядки. Міняємо місцями рядки 1 та 2:

$$\left[\begin{array}{ccc|c} 2 & 1 & 3 & \\ \hline 0,5 & 1 & 1 & 5 \\ 1,5 & 2 & 0 & 5 \\ -3,5 & 0 & 0 & -7 \end{array} \right]$$

Ділимо другий рядок на максимальний елемент: 2.

$$\left[\begin{array}{ccc|c} 2 & 1 & 3 & \\ \hline 0,5 & 1 & 1 & 5 \\ 0,75 & 1 & 0 & 2,5 \\ -3,5 & 0 & 0 & 7 \end{array} \right]$$

Обчислюємо третій рядок за формулою, отримуємо те саме, так як правий елемент дорівнює 0.

Звужуємо діапазон до одного елемента 3-1, тобто -3.5. Ділимо рядок на цей елемент, отримуємо 1. Отримуємо побічну одиничну діагональ.

$$\left[\begin{array}{ccc|c} 2 & 1 & 3 & \\ \hline 0,5 & 1 & 1 & 5 \\ 0,75 & 1 & 0 & 2,5 \\ 1 & 0 & 0 & 2 \end{array} \right]$$

Далі обраховуємо результати. Як можемо побачити зверху, в третьому рядку у нас знаходиться x_2 , в другому x_1 , і в третьому x_3 . Починається зворотній метод Гауса (реалізований в класі BackSubstraction). $x_2 = 2$. Підставляємо у друге рівняння:

$$2 * 0,75 + x_1 = 2,5 \rightarrow x_1 = 2,5 - 1,5 = 1$$

$$x_1 = 1.$$

$$\text{Підставляємо: } 0,5 * 2 + 1 * 1 + x_3 = 5 \rightarrow x_3 = 5 - 2 \rightarrow x_3 = 3$$

Тобто, результатами є: $x_1 = 1$, $x_2 = 2$, $x_3 = 3$.

Звіримося з результатами програми:

```
/// !!! МАСИВ РЕЗУЛЬТАТІВ !!! ///
```

x1 = 000001
x2 = 000002
x3 = 000003

Результати співпадають, алгоритм працює.

Запустимо програму з даними з індивідуального завдання:

```
/// Початкова матриця, початок прямого ходу методу Гауса ///
```

005,93	001,12	000,95	001,32	000,83	006,54	0,1381	0,3081	0,2282	0,1875	000001	0,5712
001,12	003,53	002,12	000,57	000,91	003,21	0,8273	2,8767	0,4262	0,1725	0	1,9990
000,95	002,12	006,88	001,29	001,57	003,93	005,93	001,12	000,83	001,32	000,95	006,54
001,32	000,57	001,29	003,82	001,25	006,25	001,32	000,57	001,25	003,82	001,29	006,25
000,83	000,91	001,57	001,25	005,96	005,30	000,83	000,91	005,96	001,25	001,57	005,30

```
/// Міняємо місцями 1 і 3 рядки ///
```

000,95	002,12	006,88	001,29	001,57	003,93	0,1381	0,3081	0,2282	0,1875	000001	0,5712
001,12	003,53	002,12	000,57	000,91	003,21	0,8273	2,8767	0,4262	0,1725	0	1,9990
005,93	001,12	000,95	001,32	000,83	006,54	5,7988	0,8273	0,6132	1,1419	0	5,9973
001,32	000,57	001,29	003,82	001,25	006,25	001,32	000,57	001,25	003,82	001,29	006,25
000,83	000,91	001,57	001,25	005,96	005,30	000,83	000,91	005,96	001,25	001,57	005,30

```
/// Робимо перетворення з рядком 2 ///
```

005,93	001,12	000,95	001,32	000,83	006,54	0,1381	0,3081	0,2282	0,1875	000001	0,5712
001,12	003,53	002,12	000,57	000,91	003,21	0,8273	2,8767	0,4262	0,1725	0	1,9990
000,95	002,12	006,88	001,29	001,57	003,93	5,7988	0,8273	0,6132	1,1419	0	5,9973
001,32	000,57	001,29	003,82	001,25	006,25	001,32	000,57	001,25	003,82	001,29	006,25
000,83	000,91	001,57	001,25	005,96	005,30	000,83	000,91	005,96	001,25	001,57	005,30

```
/// Змінюємо місцями 3 та 5 стовбці ///
```

000,95	002,12	001,57	001,29	006,88	003,93	0,1381	0,3081	0,2282	0,1875	000001	0,5712
001,12	003,53	000,91	000,57	002,12	003,21	0,8273	2,8767	0,4262	0,1725	0	1,9990
005,93	001,12	000,83	001,32	000,95	006,54	5,7988	0,8273	0,6132	1,1419	0	5,9973
001,32	000,57	001,25	003,82	001,29	006,25	1,1419	0,1725	0,9556	3,5781	0	5,5131
000,83	000,91	005,96	001,25	001,57	005,30	000,83	000,91	005,96	001,25	001,57	005,30

```
/// Ділимо рядок 1 на локальний максимум (006,88) ///
```

0,1381	0,3081	0,2282	0,1875	000001	0,5712	0,1381	0,3081	0,2282	0,1875	000001	0,5712
001,12	003,53	000,91	000,57	002,12	003,21	0,8273	2,8767	0,4262	0,1725	0	1,9990
005,93	001,12	000,83	001,32	000,95	006,54	5,7988	0,8273	0,6132	1,1419	0	5,9973
001,32	000,57	001,25	003,82	001,29	006,25	1,1419	0,1725	0,9556	3,5781	0	5,5131
000,83	000,91	005,96	001,25	001,57	005,30	0,6132	0,4262	5,6017	0,9556	0	4,4032

```
/// Робимо перетворення з рядком 5 ///
```

0,1381	0,3081	0,2282	0,1875	000001	0,5712	0,1875	0,3081	0,2282	0,1381	000001	0,5712
5,7988	0,8273	0,6132	1,1419	0	5,9973	0,1969	0,1427	0,1057	000001	0	1,0342
0,8273	2,8767	0,4262	0,1725	0	1,9990	0,0096	2,7587	0,3387	0	0	1,1434
1,1419	0,1725	0,9556	3,5781	0	5,5131	3,3533	0,0096	0,8349	0	0	4,3321
0,6132	0,4262	5,6017	0,9556	0	4,4032	0,9556	0,4262	5,6017	0,6132	0	4,4032

```
/// Міняємо місцями 2 і 3 рядки ///
```

0,1381	0,3081	0,2282	0,1875	000001	0,5712	0,1875	0,3081	0,2282	0,1381	000001	0,5712
5,7988	0,8273	0,6132	1,1419	0	5,9973	0,1969	0,1427	0,1057	000001	0	1,0342
0,8273	2,8767	0,4262	0,1725	0	1,9990	0,0096	2,7587	0,3387	0	0	1,1434
1,1419	0,1725	0,9556	3,5781	0	5,5131	3,3533	0,0096	0,8349	0	0	4,3321
0,6132	0,4262	5,6017	0,9556	0	4,4032	0,9556	0,4262	5,6017	0,6132	0	4,4032

```
/// Робимо перетворення з рядком 4 ///
```

0,1875	0,3081	0,2282	0,1381	000001	0,5712	0,1875	0,3081	0,2282	0,1381	000001	0,5712
1,1419	0,8273	0,6132	5,7988	0	5,9973	0,1969	0,1427	0,1057	000001	0	1,0342
0,1725	2,8767	0,4262	0,8273	0	1,9990	0,0096	2,7587	0,3387	0	0	1,1434
3,5781	0,1725	0,9556	1,1419	0	5,5131	3,3533	0,0096	0,8349	0	0	4,3321
0,9556	0,4262	5,6017	0,6132	0	4,4032	0,8349	0,3387	5,5369	0	0	3,7680

```
/// Змінюємо місцями 1 та 4 стовбці ///
```

0,1875	0,3081	0,2282	0,1381	000001	0,5712	0,1875	0,3081	0,2282	0,1381	000001	0,5712
1,1419	0,8273	0,6132	5,7988	0	5,9973	0,1969	0,1427	0,1057	000001	0	1,0342
0,1725	2,8767	0,4262	0,8273	0	1,9990	0,0096	2,7587	0,3387	0	0	1,1434
3,5781	0,1725	0,9556	1,1419	0	5,5131	3,3533	0,0096	0,8349	0	0	4,3321
0,9556	0,4262	5,6017	0,6132	0	4,4032	0,8349	0,3387	5,5369	0	0	3,7680

```
/// Ділимо рядок 2 на локальний максимум (5,7988) ///
```

0,1875	0,3081	0,2282	0,1381	000001	0,5712	0,1875	0,3081	0,2282	0,1381	000001	0,5712
0,1969	0,1427	0,1057	000001	0	1,0342	0,1969	0,1427	0,1057	000001	0	1,0342
0,1725	2,8767	0,4262	0,8273	0	1,9990	0,8349	0,3387	5,5369	0	0	3,7680
3,5781	0,1725	0,9556	1,1419	0	5,5131	3,3533	0,0096	0,8349	0	0	4,3321
0,9556	0,4262	5,6017	0,6132	0	4,4032	0,0096	2,7587	0,3387	0	0	1,1434

```
/// Міняємо місцями 3 і 5 рядки ///
```

0,1875	0,3081	0,2282	0,1381	000001	0,5712	0,1875	0,3081	0,2282	0,1381	000001	0,5712
0,1969	0,1427	0,1057	000001	0	1,0342	0,1969	0,1427	0,1057	000001	0	1,0342
0,0096	2,7587	0,3387	0	0	1,1434	0,8349	0,3387	5,5369	0	0	3,7680
3,5781	0,1725	0,9556	1,1419	0	5,5131	3,3533	0,0096	0,8349	0	0	4,3321
0,9556	0,4262	5,6017	0,6132	0	4,4032	0,0096	2,7587	0,3387	0	0	1,1434

```
/// Змінюємо місцями 3 та 3 стовбці ///
```

0,1875	0,3081	0,2282	0,1381	000001	0,5712	0,1875	0,3081	0,2282	0,1381	000001	0,5712
0,1969	0,1427	0,1057	000001	0	1,0342	0,1969	0,1427	0,1057	000001	0	1,0342
0,0096	2,7587	0,3387	0	0	1,1434	0,8349	0,3387	5,5369	0	0	3,7680
3,5781	0,1725	0,9556	1,1419	0	5,5131	3,3533	0,0096	0,8349	0	0	4,3321
0,9556	0,4262	5,6017	0,6132	0	4,4032	0,0096	2,7587	0,3387	0	0	1,1434


```

/// Ділимо рядок 3 на локальний максимум (5,5369) ///
0,1875 0,3081 0,2282 0,1381 000001 0,5712 0,3081 0,1875 0,2282 0,1381 000001 0,5712
0,1969 0,1427 0,1057 000001 0 1,0342 0,1427 0,1969 0,1057 000001 0 1,0342
0,1508 0,0612 000001 0 0 0,6807 0,0612 0,1508 000001 0 0 0,6807
3,3533 0,0096 0,8349 0 0 4,3321 -0,041 3,2274 0 0 0 3,7638
0,0096 2,7587 0,3387 0 0 1,1434 2,7380 -0,041 0 0 0 0,9128

/// Робимо перетворення з рядком 4 ///
0,1875 0,3081 0,2282 0,1381 000001 0,5712 0,3081 0,1875 0,2282 0,1381 000001 0,5712
0,1969 0,1427 0,1057 000001 0 1,0342 0,1427 0,1969 0,1057 000001 0 1,0342
0,1508 0,0612 000001 0 0 0,6807 0,0612 0,1508 000001 0 0 0,6807
3,2274 -0,041 0 0 0 3,7638 -0,013 000001 0 0 0 1,1662
0,0096 2,7587 0,3387 0 0 1,1434 2,7380 -0,041 0 0 0 0,9128

/// Робимо перетворення з рядком 5 ///
0,1875 0,3081 0,2282 0,1381 000001 0,5712 0,3081 0,1875 0,2282 0,1381 000001 0,5712
0,1969 0,1427 0,1057 000001 0 1,0342 0,1427 0,1969 0,1057 000001 0 1,0342
0,1508 0,0612 000001 0 0 0,6807 0,0612 0,1508 000001 0 0 0,6807
3,2274 -0,041 0 0 0 3,7638 -0,013 000001 0 0 0 1,1662
-0,041 2,7380 0 0 0 0,9128 2,7375 0 0 0 0 0,9612

/// Міняємо місцями 4 і 4 рядки ///
0,1875 0,3081 0,2282 0,1381 000001 0,5712 0,3081 0,1875 0,2282 0,1381 000001 0,5712
0,1969 0,1427 0,1057 000001 0 1,0342 0,1427 0,1969 0,1057 000001 0 1,0342
0,1508 0,0612 000001 0 0 0,6807 0,0612 0,1508 000001 0 0 0,6807
3,2274 -0,041 0 0 0 3,7638 -0,013 000001 0 0 0 1,1662
-0,041 2,7380 0 0 0 0,9128 2,7375 0 0 0 0 0,9612

```

```

/// Змінюємо місцями 1 та 1 стовбці ///
0,3081 0,1875 0,2282 0,1381 000001 0,5712
0,1427 0,1969 0,1057 000001 0 1,0342
0,0612 0,1508 000001 0 0 0,6807
-0,013 000001 0 0 0 1,1662
2,7375 0 0 0 0 0,9612

/// Ділимо рядок 5 на локальний максимум (2,7375) ///
0,3081 0,1875 0,2282 0,1381 000001 0,5712
0,1427 0,1969 0,1057 000001 0 1,0342
0,0612 0,1508 000001 0 0 0,6807
-0,013 000001 0 0 0 1,1662
000001 0 0 0 0 0,3511

```

!!! Зворотний хід матриці Гауса !!!

Починаємо з останнього рядка

Беремо число B[5] = 0,3511

Тимчасовий результат: tempRes -= A[5][1] * result[2 - 1] = 0,3511

Тимчасовий результат: tempRes -= A[5][2] * result[4 - 1] = 0,3511

Тимчасовий результат: tempRes -= A[5][3] * result[5 - 1] = 0,3511

Тимчасовий результат: tempRes -= A[5][4] * result[1 - 1] = 0,3511

Тимчасовий результат: tempRes -= A[5][5] * result[3 - 1] = 0,3511

x2 = 0,3511

Беремо число B[4] = 1,1662

Тимчасовий результат: tempRes -= A[4][1] * result[2 - 1] = 1,1707

Тимчасовий результат: tempRes -= A[4][2] * result[4 - 1] = 1,1707

Тимчасовий результат: tempRes -= A[4][3] * result[5 - 1] = 1,1707

Тимчасовий результат: tempRes -= A[4][4] * result[1 - 1] = 1,1707

Тимчасовий результат: tempRes -= A[4][5] * result[3 - 1] = 1,1707

x4 = 1,1707

Беремо число B[3] = 0,6807

Тимчасовий результат: tempRes -= A[3][1] * result[2 - 1] = 0,6592

Тимчасовий результат: tempRes -= A[3][2] * result[4 - 1] = 0,4827

Тимчасовий результат: tempRes -= A[3][3] * result[5 - 1] = 0,4827

Тимчасовий результат: tempRes -= A[3][4] * result[1 - 1] = 0,4827

Тимчасовий результат: tempRes -= A[3][5] * result[3 - 1] = 0,4827

x5 = 0,4827

```

Беремо число B[2] = 1,0342
Тимчасовий результат: tempRes -= A[2][1] * result[2 - 1] = 0,9841
Тимчасовий результат: tempRes -= A[2][2] * result[4 - 1] = 0,7536
Тимчасовий результат: tempRes -= A[2][3] * result[5 - 1] = 0,7026
Тимчасовий результат: tempRes -= A[2][4] * result[1 - 1] = 0,7026
Тимчасовий результат: tempRes -= A[2][5] * result[3 - 1] = 0,7026
x1 = 0,7026

Беремо число B[1] = 0,5712
Тимчасовий результат: tempRes -= A[1][1] * result[2 - 1] = 0,4630
Тимчасовий результат: tempRes -= A[1][2] * result[4 - 1] = 0,2435
Тимчасовий результат: tempRes -= A[1][3] * result[5 - 1] = 0,1334
Тимчасовий результат: tempRes -= A[1][4] * result[1 - 1] = 0,0363
Тимчасовий результат: tempRes -= A[1][5] * result[3 - 1] = 0,0363
x3 = 0,0363

/// !!! МАСИВ РЕЗУЛЬТАТІВ !!! ///
x1 = 0,7026
x2 = 0,3511
x3 = 0,0363
x4 = 1,1707
x5 = 0,4827

```

Отримуємо масив результатів. Обчислюємо вектор нев'язки.

```

!!! Розв'язування вектора нев'язки !!!
Формула:  $r = B - Ax$ 

/// Розширена матриця ///
005,93  001,12  000,95  001,32  000,83          006,54
001,12  003,53  002,12  000,57  000,91          003,21
000,95  002,12  006,88  001,29  001,57          003,93
001,32  000,57  001,29  003,82  001,25          006,25
000,83  000,91  001,57  001,25  005,96          005,30

/// Вектор результатів ///
x1 = 0,7026
x2 = 0,3511
x3 = 0,0363
x4 = 1,1707
x5 = 0,4827

!!! Вектор нев'язки !!!
[-0,000  0,0000  0,0000  0,0000  -0,000  ]

```

Як бачимо, елементи вектору нев'язок близькі до 0 – а це означає, що результат близький до точного. Таке можливо через те, що в мові С# наявний тип даних decimal, який зберігає дробові числа не в двійковому форматі, а в десятичному. Також, на відміну від double, він займає не 8 байтів, а 16. Тобто, точність подвоєна.

Перевіримо отримані результати в MathCad:

ТР-12 Ковальов Олександр, варіант 22

$$var := 22$$

$$\alpha := 0.25 \quad |var - 25| = 0.75$$

$$\beta := 0.35 \quad (var - 21) = 0.35$$

$$A := \begin{bmatrix} 5.18 + \alpha & 1.12 & 0.95 & 1.32 & 0.83 \\ 1.12 & 4.28 - \alpha & 2.12 & 0.57 & 0.91 \\ 0.95 & 2.12 & 6.13 + \alpha & 1.29 & 1.57 \\ 1.32 & 0.57 & 1.29 & 4.57 - \alpha & 1.25 \\ 0.83 & 0.91 & 1.57 & 1.25 & 5.21 + \alpha \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 5.93 & 1.12 & 0.95 & 1.32 & 0.83 \\ 1.12 & 3.53 & 2.12 & 0.57 & 0.91 \\ 0.95 & 2.12 & 6.88 & 1.29 & 1.57 \\ 1.32 & 0.57 & 1.29 & 3.82 & 1.25 \\ 0.83 & 0.91 & 1.57 & 1.25 & 5.96 \end{bmatrix}$$

$$B := \begin{bmatrix} 6.19 + \beta \\ 3.21 \\ 4.28 - \beta \\ 6.25 \\ 4.95 + \beta \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 6.54 \\ 3.21 \\ 3.93 \\ 6.25 \\ 5.3 \end{bmatrix} \quad X_m := A^{-1} \cdot B = \begin{bmatrix} 0.7026 \\ 0.3511 \\ 0.0363 \\ 1.1707 \\ 0.4827 \end{bmatrix} \quad X := \begin{bmatrix} 0.7026 \\ 0.3511 \\ 0.0363 \\ 1.1707 \\ 0.4827 \end{bmatrix} \quad \begin{matrix} dim := 5 \\ // \text{Розмірність} \end{matrix}$$

$$r := B - A \cdot X_m = \begin{bmatrix} 8.882 \cdot 10^{-16} \\ 0 \\ 4.441 \cdot 10^{-16} \\ 8.882 \cdot 10^{-16} \\ 8.882 \cdot 10^{-16} \end{bmatrix} \quad \delta := \sqrt[2]{\left(\frac{1}{dim}\right) \cdot \sum_{k=0}^{dim-1} (X_k - X_{m_k})^2} = 3.58 \cdot 10^{-5}$$

Як бачимо, вектор X повністю співпадає (відображаються 6 значимих чисел). Всі елементи вектору нев'язки також дуже близькі до нуля. Була обчислена похибка за формулою, і можна сказати, що результат відмінний.

Висновок: за допомогою мови програмування С# був написаний метод Гауса. Програма була протестована на даних з індивідуального завдання. Для перевірки результатів використовувалося програмне забезпечення MathCad. Були отримані хороші результати.

Додатки.

Код програми (Replit): <https://replit.com/join/sfvwuwfoua-kovalevalex>

Код програми:

Program.cs

```
namespace Lab1;

class Program
{
    public static void Main(string[] args)
    {
        const int var = 22;

        var a = 0.25m * Math.Abs(var - 25);
        var b = 0.35m * (var - 21);

        decimal[][] A =
        {
            new decimal[] { 5.18m + a, 1.12m, 0.95m, 1.32m, 0.83m },
            new decimal[] { 1.12m, 4.28m - a, 2.12m, 0.57m, 0.91m },
            new decimal[] { 0.95m, 2.12m, 6.13m + a, 1.29m, 1.57m },
            new decimal[] { 1.32m, 0.57m, 1.29m, 4.57m - a, 1.25m },
            new decimal[] { 0.83m, 0.91m, 1.57m, 1.25m, 5.21m +
a }

        };

        decimal[] B = { 6.19m + b, 3.21m, 4.28m - b, 6.25m, 4.95m + b };

        decimal[][] ACopy = Utils.CopyMatrix(A);
        decimal[] BCopy = Utils.CopyArray(B);

        int[] xpos = new int[B.Length];

        ForwardElimination.Start(A, B, xpos);
        decimal[] result = BackSubstitution.Start(A, B, xpos);

        ResidualVector.Start(ACopy, BCopy, result);
    }
}

/*
Matrix from the video:
decimal[][] A =
{
    new decimal[] { 1, 1, -1 },
    new decimal[] { 2, 1, 2 },
    new decimal[] { 1, -3, 1 }
};

decimal[] B = { 0, 10, -2 };
*/
```

ForwardElimination.cs

```
namespace Lab1;

public class ForwardElimination
{
    public static void Start(decimal[][] A, decimal[] B, int[] xpos)
    {
        // filling x array (1 2 3 4 5 ....)
        for (int i = 0; i < xpos.Length; i++)
        {
```

```

        xpos[i] = i + 1;
    }

    Printer.PrintResultMatrix(A, B, "Початкова матриця, початок прямого ходу
методу Гауса");

    // i == limiter
    for (int i = 0; i < A.Length; i++)
    {
        int rowWMax = Utils.RowWMax(A, i);
        Utils.Swap(i, rowWMax, A);
// swap row in A
        Utils.Swap(i, rowWMax, B);
// swap row in B

        Printer.PrintResultMatrix(A, B, $"Міняємо місцями {i + 1} і {rowWMax
+ 1} рядки");

        int initialMaxId = Utils.IndexOfElement(Utils.Max(A[i], i), A[i],
i);
        Utils.Swap(A[i].Length - 1 - i, initialMaxId, xpos);
// swap x elems
        for (int j = 0; j < A.Length; j++)
        {
            Utils.Swap(A[j].Length - 1 - i, initialMaxId, A[j]);
// swap elems of arr
        }

        Printer.PrintResultMatrix(A, B, $"Змінюємо місцями {initialMaxId +
1} та {A[i].Length - i} стовбці");

        decimal rowMax = A[i][A[i].Length - 1 - i];
        for (int j = 0; j < A[i].Length - i; j++)
// dividing all elements on max
        {
            A[i][j] /= rowMax;
        }
        B[i] /= rowMax;

        Printer.PrintResultMatrix(A, B,
        $"Ділимо рядок {i + 1} на локальний максимум
({Printer.SignificantFigures(rowMax)})");

        for (int row = i + 1; row < A.Length; row++)
// other rows
        {
            var localMax = A[row][A[i].Length - 1 - i];

            for (int elem = 0; elem < A[row].Length - i; elem++)
// elems of row
            {
                A[row][elem] -= A[i][elem] * localMax;
            }

            B[row] -= B[i] * localMax;

            Printer.PrintResultMatrix(A, B, $"Робимо перетворення з рядком
{row + 1}");
        }
    }
}
}

```

BackSubstitution.cs

```
namespace Lab1;

public class BackSubstitution
{
    public static decimal[] Start(decimal[][] A, decimal[] B, int[] xpos)
    {
        Console.WriteLine("!!! Зворотний хід матриці Гауса !!!\n");
        var result = new decimal[A[0].Length];

        Console.WriteLine("Починаємо з останнього рядка");
        for (int i = A.Length - 1, counter = 0; i >= 0; i--, counter++)
        {
            decimal tempRes = B[i];
            Console.WriteLine($"Беремо число B[{i+1}] = {Printer.SignificantFigures(tempRes)}");
            for (int j = 0; j < A[i].Length; j++)
            {
                tempRes -= A[i][j] * result[xpos[j] - 1];
                Console.WriteLine($"Тимчасовий результат: tempRes -= A[{i+1}][{j+1}] * result[{xpos[j]} - 1] = " +
                    $"{Printer.SignificantFigures(tempRes)}");
            }

            result[xpos[counter] - 1] = tempRes;
            Console.WriteLine($"x{xpos[counter]} = {Printer.SignificantFigures(tempRes)}\n");
        }

        Printer.PrintResultArray(result, "!!! МАСИВ РЕЗУЛЬТАТІВ !!!");

        return result;
    }
}
```

ResidualVector.cs

```
namespace Lab1;

public class ResidualVector
{
    public static void Start(decimal[][] A, decimal[] B, decimal[] x)
    {
        Console.WriteLine("!!! Розв'язування вектора нев'язки !!!");
        Console.WriteLine("Формула:  $r = B - Ax$ \n");

        Printer.PrintResultMatrix(A, B, "Розширена матриця");
        Printer.PrintResultArray(x, "Вектор результатів");

        decimal[] r = Subtract(B, Mult(A, x));
        Console.WriteLine("!!! Вектор нев'язки !!!");
        Console.WriteLine("[");
        foreach (var elem in r)
        {
            Console.Write(Printer.SignificantFigures(elem) + "\t");
        }
        Console.WriteLine("]");

        // multiplication matrix * vector
        public static decimal[] Mult(decimal[][] a, decimal[] b)
        {
            if (a[0].Length != b.Length) throw new ArithmeticException("a[0].Length != b.Length");
        }
    }
}
```

```

        var result = new decimal[a.Length];

        for (int i = 0; i < a.Length; i++) {
            for (int j = 0; j < b.Length; j++) {
                decimal expr = 0;
                for (int k = 0; k < a[0].Length; k++) {
                    expr += a[i][k] * b[k];
                }
                result[i] = expr;
            }
        }
        return result;
    }

    // subtracting vectors
    public static decimal[] Subtract(decimal[] a, decimal[] b)
    {
        if (a.Length != b.Length && a.Length != b.Length) throw new
ArithmeticException("a[0].Length != b.Length");

```

```

        var result = new decimal[a.Length];

        for (int i = 0; i < a.Length; i++) {
            result[i] = a[i] - b[i];
        }
        return result;
    }
}

```

Utils.cs

```

using System.Text;
namespace Lab1;

public class Utils
{
    public static decimal Max(decimal[] arr, int limiter)
    {
        var max = arr[0];
        for (int i = 0; i < arr.Length - limiter; i++)
        {
            if (arr[i] > max)
            {
                max = arr[i];
            }
        }

        return max;
    }

    public static int IndexOfElement(decimal elem, decimal[] arr, int limiter)
    {
        for (int i = 0; i < arr.Length - limiter; i++)
        {
            if (arr[i].Equals(elem)) return i;
        }

        return -1;
    }

    public static int RowWMax(decimal[][] arr, int limiter)
    {
        var max = arr[limiter][0];
        var row = limiter;
        for (int i = limiter; i < arr.Length; i++)
        {

```

```

        var rowMax = Max(arr[i], limiter);
        if (rowMax > max)
        {
            max = rowMax;
            row = i;
        }
    }

    return row;
}

public static void Swap<T>(int i, int j, T[] arr)
{
    (arr[i], arr[j]) = (arr[j], arr[i]);
}

public static T[][] CopyMatrix<T>(T[][] matrix)
{
    var copy = new T[matrix.Length][];
    for (int i = 0; i < matrix.Length; i++)
    {
        copy[i] = new T[matrix[0].Length];
    }

    for (int i = 0; i < copy.Length; i++)
    {
        for (int j = 0; j < copy.Length; j++)
        {
            copy[i][j] = matrix[i][j];
        }
    }

    return copy;
}

public static T[] CopyArray<T>(T[] matrix)
{
    var copy = new T[matrix.Length];

    for (int i = 0; i < copy.Length; i++)
    {
        copy[i] = matrix[i];
    }

    return copy;
}
}

```

Printer.cs

```

using System.Text;

namespace Lab1;

public class Printer
{
    static Printer()
    {
        Console.OutputEncoding = Encoding.UTF8;
    }

    public static void PrintResultArray(decimal[] arr, params string[] messages)
    {
        if (messages.Length == 1) Console.WriteLine("/// " + messages[0] + "
        for (int i = 0; i < arr.Length; i++)
        ///");
    }
}

```



```

        {
            Console.Write($"x{i+1} = " + SignificantFigures(arr[i]) + "\n");
        }
        Console.WriteLine();
    }

    public static void PrintResultMatrix(decimal[][] A, decimal[] B, params
string[] messages)
    {
        if (messages.Length == 1) Console.WriteLine("/// " + messages[0] + "
///");
        for (int i = 0; i < A.Length; i++)
        {
            for (int j = 0; j < A[0].Length; j++)
            {
                Console.Write(SignificantFigures(A[i][j]) + "\t");
            }
            Console.Write("\t" + SignificantFigures(B[i]));
            Console.WriteLine();
        }
        Console.WriteLine();
    }

    public static string SignificantFigures(decimal number)
    {
        if (number == 0) return "0";

        const int significant = 6;

        var numberString = String.Format("{0}", number);
        var charArray = numberString.ToCharArray();
        var sb = new StringBuilder();

        int integer = 0;
        int fractional = 0;
        int comaPos = 0;

        for (int i = 0; i < charArray.Length; i++)
        {
            if (charArray[i] == ',') comaPos = i;

            if (charArray[i] == '-' || comaPos <= 0)
            {
                integer++;
            }
            else
            {
                fractional++;
            }
        }

        int possibleZeros = significant - fractional - integer;

        for (int i = 0, current = 0; i < significant && i < charArray.Length;
i++)
        {
            if (i == 0 && charArray[i] == '-')
            {
                sb.Append('-');
                current++;
                continue;
            }

            for (; possibleZeros >= 1; possibleZeros--)

```

```

        {
            sb.Append('0');
            current++;
        }

        if (current != significant - 1)
        {
            sb.Append(charArray[i]);
            current++;
        }
        else if (i + 1 < charArray.Length)
        {
            if (int.Parse(charArray[i + 1].ToString()) > 5)
            {
                sb.Append((int.Parse(charArray[i].ToString()) + 1) % 10);
            }
            else sb.Append(charArray[i]);
        }
        else
        {
            sb.Append(charArray[i]);
        }
    }

    return sb.ToString();
}

```